

Lezen

**Fitness voor
jouw brein**

vr̥t

Lezen: Fitness voor jouw brein

Welkom bij de EDUbox Lezen: Fitness voor jouw brein!

Lezen doe je **altijd en overal**. Vanaf het moment dat je opstaat tot je gaat slapen. Eerst de krant of misschien je whatsapp-berichten bij het ontbijt. Later de verkeersborden op weg naar school en op het einde van de dag de ondertiteling van je favoriete Netflix-serie. **Maar wat doet lezen precies met je brein? En hoe kan je er meer van genieten?** Dat kom je hier allemaal te weten!

Deze EDUbox is het resultaat van een samenwerking tussen

Het Leesoffensief

01

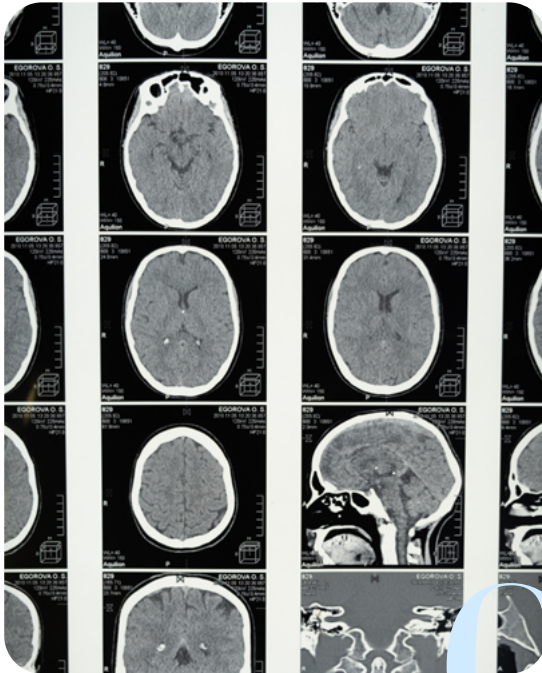
Een blik in ons brein

Opdracht

- ☐ Denk eens na. Wat heb je allemaal gelezen sinds je vandaag wakker werd?
- ☐ Stel je voor dat je niet kon lezen. Welke info zou je dan allemaal gemist hebben?

1. Lezen ... hoe doen we dat?

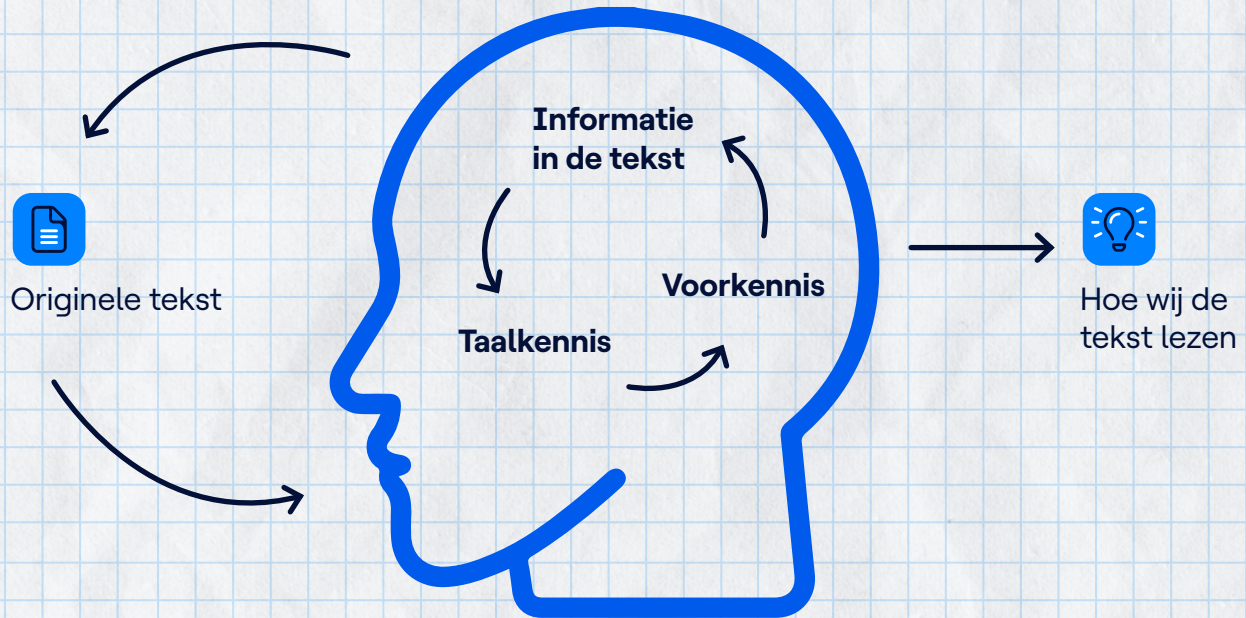

Lezen kan nog zo vlot gaan, voor ons brein is het **hard werken**. Het begint allemaal in de 'brievenbus', een klein gebied achterin de **linkerhersenhalft**. Daar worden woorden herkend op basis van letters.

Hierna worden andere hersengebieden ingeschakeld om het woord **klank en betekenis** te geven. Er ontstaat een verbinding: je leest.

o o o h

Je leest niet altijd exact wat er staat. Het kan perfect dat jij dezelfde tekst anders begrijpt dan je klasgenoot. Dit hangt af van je voorkennis en je taalkennis. Die is bij iedereen anders.

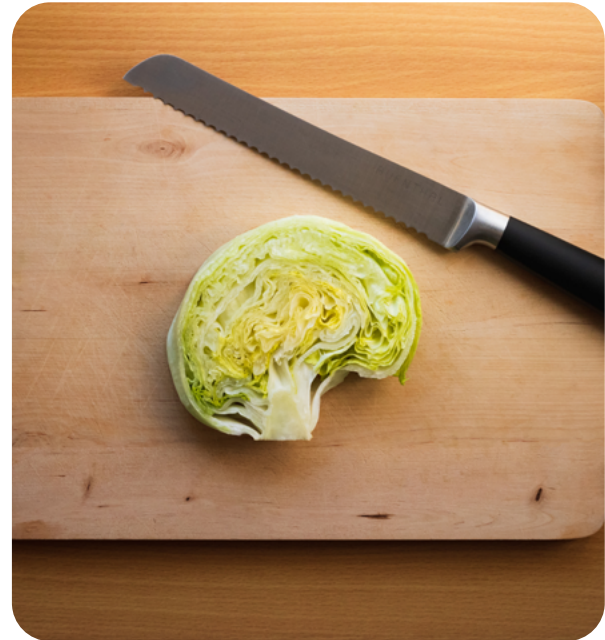

2. Hack je brein

Maar ons brein kan ook **fouten maken** tijdens het lezen. Het is zelfs niet eens zo moeilijk om je hersenen op het verkeerde been te zetten.

Dit komt omdat we in onze grijze massa **twee systemen** hebben:

- ☐ Een systeem dat goed is in snelle zaken, zoals een voorwerp herkennen.
- ☐ Een systeem om dieper na te denken en om je op moeilijke dingen te concentreren.

Met die systemen tegelijk werken, is heel moeilijk.

Er is een verschil tussen een boek lezen of de achterkant van een cornflakesdoos. Bij een boek of roman ga je **diep lezen**. Dat kost tijd en het vraagt concentratie en discipline. Die vaardigheden komen niet zomaar, die moet je **oefenen**.

chil

Zo meteen bekijken we de voordelen van diep lezen. Maar eerst **gaan we ons brein een paar keer hacken**. Je zal zien hoe eenvoudig dat is!

HACK

Opdracht

Zo dadelijk krijgen jullie voorbeelden te zien van hacks. Je legt die aan elkaar uit. Maar eerst bepaalt de computer wie welk voorbeeld krijgt!

Stap 1: Voorbeelden verdelen

1. Ga naar de volgende slide.
2. Bedenk een naam voor jullie groepje en maak een kamer aan.
3. Scan allemaal de kamercode met je smartphone en volg de stappen.

Stap 2: Leg aan elkaar uit

1. Start de kamer als alle namen op het scherm verschijnen.
2. Leg het voorbeeld uit als het jouw beurt is. Doe dit in je eigen woorden.
3. Klik op de navigatie bovenaan om naar het volgende voorbeeld te gaan.

3. Wat als je hersenen anders lezen?

Niet iedereen leest even vlot. Voor sommigen vraagt lezen een extra inspanning. Ontdek in de volgende opdracht waarom.

Opdracht

Lees de volgende tekst.

1. Wat valt je op?
2. Heb je een idee wat hier mogelijk aan de hand is?

“Wanneer gaan we?” vragen Saskia en Bas in koor. De kermis is weer in de stab. Daar verheugen Saskia en Bas zich al weken od. “Zaterdag,” antwoordt moeder, “ban kan vader ook mee.” “Joepie, pat is morgen al,” roept Saskia blij.

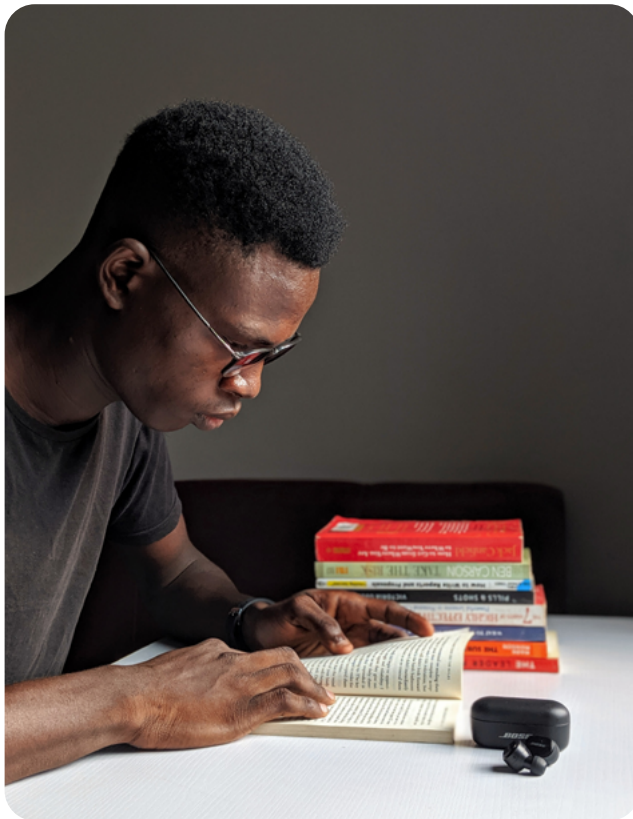
Dyslexie is een **leerstoornis**. Het bemoeilijkt lezen en/of schrijven. Als je dyslexie hebt, kan je nog zo je best doen, en toch moeilijk letters en woorden herkennen. Dyslexie valt niet altijd meteen op. Het wordt ook wel eens een **“onzichtbare” beperking** genoemd en daardoor niet gemakkelijk (h)erkend.

Dyslexie is bij iedereen anders. Het bestaat in **verschillende vormen**. De tekst op de vorige slide toont hoe dyslexie er kan uitzien. Maar het is geen voorbeeld van hoe alle mensen met dyslexie lezen.

02

Diep lezen

Voor je iets leest, vraag je jezelf best af: wat is mijn doel? Ben ik op zoek naar specifieke informatie? Of lees ik voor mijn plezier? Afhankelijk daarvan pas je **de manier waarop je leest** aan.

Meestal **'scannen'** we: dat is snel bepaalde informatie zoeken zoals een cijfer of een naam zonder de hele tekst te lezen.

Wat we veel minder doen, is **diep lezen**. Dat is voor **een lange tijd** aandachtig lezen waarbij je inzicht krijgt in de samenhang en de betekenis van de tekst. Dit heb je nodig om boeken en artikels te begrijpen, om verbanden te leggen en nog zoveel meer.

Benieuwd naar de **voordelen van (diep) lezen**? Ga dan snel naar de volgende fiche!

Betere concentratie

Hoe vaker je leest, hoe meer je je **aandacht traint**.

Betere gezondheid

Als je leest, ben je tegelijkertijd **gefocusst en ontspannen**. Je vergeet even alles rondom je.

Meer kansen op een job

Sterke lezers vinden **sneller werk** en **verdiene**n tot zestien procent meer.

Ruimer wereldbeeld

Lezen helpt om de **wereld te ontdekken en vooroordelen in vraag te stellen**.

Meer zelfkennis

Lezers leggen vaak **verbanden** tussen het gelezen boek en zichzelf. Herkenbare verhalen helpen in de ontwikkeling van je persoonlijkheid.

Ik leerde Saleem op de kleuterschool kennen. In de pauzes schold hij me uit en bekogelde me, samen met zijn Pakistaanse vriendjes, met stokken en steentjes alsof ik een verschoppeling was die verbannen moest worden. Een halfjaar later, aan het einde van de zomer van 1983, veranderde alles toen we op de openbare basisschool De Bijlmerhorst bij elkaar in de klas kwamen. We werden onafscheidelijk.

Net als ik was Saleem niet in Nederland geboren. Zijn wieg stond in Birmingham, waar veel van zijn Pakistaanse familie woonde. Op zijn derde was hij met zijn ouders, broer en zus naar Amsterdam gekomen waar ze zich in de flat Echtenstein hadden gevestigd. Ondanks zijn geringe lengte was Saleem een opvallende verschijning: hij was de enige van onze school die rondliep in pantalons. Daarboven droeg hij keurige lichtblauwe of witte overhemden die zijn moeder bij Marks & Spencer kocht. Zijn voeten had hij niet, zoals de rest van ons, in gympen maar in bruinleren instappers gestoken, alsof hij een kleine zakenman was die zich verwaardigd had om met ons om te gaan. En hij was de enige jongen in onze klas die gel in zijn haar deed. Zo hield hij zijn strakke zjenscheiding zelfs tijdens de vechtpartijen in de pauze keurig in model.

In de eerste klas begon ik met observeren. Juffrouw Sylvia was een Hindoestaanse vrouw van wie ik de leeftijd moeilijk kon inschatten. Ze zag er ouder uit dan mijn moeder maar veel jonger dan onze oude buurvrouw van één hoog. Ze droeg een neusring en opvallende groene oogschaduw. Tijdens de eerste schooldag vertelde ze de klas dat ze in Paramaribo geboren was. 'Datis de hoofdstad van Suriname, een land dat tot 1975 bij Nederland hoorde. Maar Suriname ziet er heel anders uit en heeft een tropisch klimaat.'

Juffrouw Sylvia leerde ons lezen. Aan het bord hing het klassieke beeld dat

Opdracht

Hoe goed ben jij in **scannen**? En wat met **diep lezen**? Scan de code en voer de volgende opdrachten uit!

- ☐ Je krijgt 15 seconden. Iemand speelt de klok en ziet erop toe niemand vals speelt. Van zodra hij of zij het startsignaal geeft, zoekt de rest drie moeilijke woorden in de tekst. Schrijf ze op. Vergelijk nadien je antwoorden. Komen ze overeen?
- ☐ Je krijgt 3 minuten om de tekst diep te lezen. Beantwoord volgende vraag. Waarom was Saleem anders dan de rest?

Opdracht

- ☐ Scan de code.
- ☐ Lees het artikel.
- ☐ Duid de foto en de titel aan die volgens jou bij het artikel horen.
- ☐ Duid de juiste hoofdgedachte van het artikel aan.

03

Aan de slag

Lezen is een activiteit
**waarmee iedereen in
aanraking komt.** Het kan je
wereld helemaal openbreken
en speelt dus een **belangrijke
rol.** Maar hoe belangrijk is het
voor jou? Dat ontdek je aan de
hand van de volgende zelftest!

Doe de **zelftest** en ontdek **wat voor lezer jij bent!** Vul hem afzonderlijk en eerlijk in. Er zijn geen slechte antwoorden mogelijk. Het gaat alleen om wat jij denkt.

Opdracht

Start de zelftest door de QR-code te scannen met je smartphone.

Beantwoord alle vragen.

Aan het einde van de zelftest heb je **een profiel** gekregen op basis van je antwoorden. Wat ben jij?

Een ontdekker, een gelukzoeker of een gevoelsmens?

Opdracht

Besprek met de anderen in je groep het profiel dat voor jou uit de test kwam. Komt dit overeen met hoe jij jezelf in het echt ziet? Waarom (niet)? Vinden je groepsgenoten een passend profiel voor jou?

04

Tipje

van de sluier

Ben je na deze box enthousiast geworden over lezen? Snuffel dan eens in onze **zes andere boxen**. Ze behandelen allemaal een **bepaald aspect van lezen**. Verwacht je aan heel wat **doe-opdrachten** onder begeleiding van bekende **gezichten**.

Video

Bekijk de video.

Herken je de hosts? Over welke aspecten van lezen zouden ze meer te vertellen hebben?

05

Meer weten

Wil je na deze box nog meer te weten komen over lezen en boeken? In dit laatste deel krijg je nog heel wat links waar je terechtkunt voor extra informatie.

Boekenzoeker

Aan de hand van criteria die jij kiest, geeft Boekenzoeker je boekentips, aangepast aan jouw leeftijd en wensen.

<https://www.boekenzoeker.be>

Iedereen Leest

Iedereen Leest coördineert campagnes en programma's rond lezen en brengt kennis over leesbevordering en leesplezier samen.

<https://www.iedereenleest.be>

Lees-wijzer

Lees-wijzer richt zich tot jonge lezers én tot de volwassenen die hen met literatuur in contact brengen.

<https://www.lees-wijzer.be>

De Leesjury

De Leesjury is een leesclub voor kinderen en jongeren waarin je een aantal boeken leest en er met je leeftijdsgenoten over kan praten.

VRT Lees mee op VRT MAX

Dit is een interessante webpagina met recente interviews en boekenitems.

<https://www.vrt.be/vrtmax/themas/vrt-lees-mee/>

Wekelijkse VRT Lees mee – nieuwsbrief

Ontvang wekelijks leestips en het meest recente boekennieuws uit alle programma's van VRT. Inschrijven op:

<https://www.vrt.be/nl/over-de-vrt/opdracht/kernopdrachten/cultuur/vrt-lees-mee/>

“De vijf boeken van de week” op VRT NWS

Dit is een selectie van 5 boeken uit interviews van de voorbije week.

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/rubrieken/cultuur-en-media/boeken/>

'Leesbaar' met Annelies Moons en Joris Hessels, ism Radio 1

Dit is een podcast met boekenrecensies en leestips.

<https://www.vrt.be/vrtmax/podcasts/radio1/l/leesba-a-r/>

'Read This' met Shania Gooris en booktokkers, ism MNM

Dit is een podcast met recensies en tips over Young Adult-romans

<https://www.vrt.be/vrtmax/podcasts/mnm/r/read-this-/>

Het jongerenplatform van het Literatuurmuseum

Een platform waarop jongeren een young adult boek kunnen kiezen.

<https://literatuurmuseum.nl/nl/ontdek-en-beleef/vindjouwyaboek>

Rijke teksten

Een website met voorbeelden van rijke teksten voor leerlingen van 6 tot 18 jaar. Ook leer je hier wat een rijke tekst is en hoe je ze herkent.

<https://rijketeksten.org>

Wablief

Een platform dat de wereld begrijpelijk wil maken voor iedereen met nieuws en boeken die eenvoudig en duidelijk zijn.

<https://www.wablief.be/>

Jongerenpoëzie van Cultuurkuur

Een tweejaarlijks event waarbij leerlingen uit de eerste en tweede graad van het secundair onderwijs Poëziesterren toedichten aan hun favoriete gedicht.

<https://www.cultuurkuur.be/jongerenpo%C3%ABzie>

Poëzieweek

Op deze website vind je alles wat er tijdens de jaarlijkse poëzieweek te doen, te zien en te horen is.

<https://www.poezieweek.com/>

Poëziecentrum

Dit is een kenniscentrum voor Nederlandstalige poëzie waar onder meer de poëziekrant wordt gemaakt.

<https://www.poeziecentrum.be/>

Lees de volgende tekst.

HACK

1

Zeg eens, wat merk je?

Vlgonen een oznrdeek op een Eglnese uvinretsiet
mkaat het neit uit in wlkee vloogdre de ltteers in een
wrood saath, het einge wat blegnaijrk is is dat de
eretse en de ltaatse ltteer op de jjutse patals saath.

De rset van de ltteers mgoen wllikueirg gpletaast
wdoren en je knut vrelvogens gwoeon lzeen wat
er saatt. Dit kmot odmat we neit ekle ltteer op zcih
lzeen maar het wrood als gheel.

Geoefende lezers herkennen woorden nog voordat ze die helemaal hebben gelezen.

De verbinding tussen letters en hun betekenis komt bij hen heel snel tot stand.

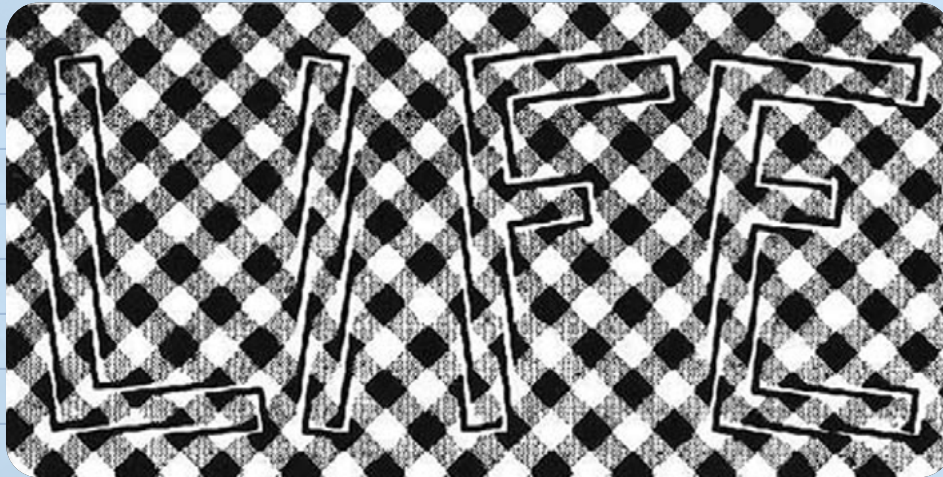
Hierdoor kunnen ze **zelfs door elkaar geschudde woorden** juist lezen. De gebruikte woorden zijn immers stevig **vastgezet in de hersenen**. Er is één voorwaarde: de eerste en de laatste letter moeten op de juiste plaats staan.

Wat lees je hier?

HACK

2

Staat dat woord er ook echt?

Geoefende lezers gaan vervormde letters van een woord **bijsturen tot woordbeelden** die al **in het geheugen** zijn **opgeslagen**. Ze gaan met andere woorden uit van wat ze kennen, en niet van wat er echt staat. Enkel wanneer ze een moeilijk of een heel lang woord tegenkomen, gaan ze trager lezen en het woord analyseren.

Lees de volgende tekst.

Hoeveel keer tel je de letter 'f'?

HACK

3

Na 5 jaar was
de bioscoopfilm
eindelijk afgewerkt,
waarna de
regisseur zich
afvroeg of zijn
publiek niet liever
een documentaire
of serie had gezien.

In deze zin komt **5 keer** de letter 'f' voor. Tel jij er minder? Misschien heb je dan de woordjes 'of' over het hoofd gezien. Dit woord komt namelijk 2 keer voor in de zin.

De reden waarom we het woord 'of' gemakkelijk overslaan, is omdat we sterk geoefende lezers zijn. Daarom lezen we **niet meer elk woord apart** maar **enkel de belangrijkste woorden** van een zin. We focussen op 'bioscoopfilm' en 'afgewerkt' en 'afvroeg'.

Ons brein zal de details en **kleine woorden zelf invullen** om aan de zin een betekenis te geven. Hierdoor vergeten we dus naar de kleine woorden te kijken bij het tellen van letters.